

30 września 1938. Pół roku po upokarzającym Litwę ultimatum, Polska wymusza uległość Pragi w sprawie Zaolzia. Chce pokazać Europie swoją moc.

Z pozycji siły

W ślad za skutecznymi aneksjami III Rzeszy wobec Austrii i Czechosłowacji, władze II RP postanawiają skorzystać z aury stanowczej polityki między narodami. W marcu 1938 incydent na granicy z Litwą staje się pretekstem do złamania jej oporu wobec nawiązania stosunków dyplomatycznych z Polską. Wojsko manifestuje gotowość do interwencji, lecz litewskiej granicy nie przekracza. Na początku października natomiast Rzeczpospolita odbiera Zaolzie wprowadzając tam armię.

Uległość Litwy i Czechosłowacji wzmacnia w kraju złudne poczucie mocarstwowości. Propaganda rządzącej sanacji przekonuje Polaków, że ich państwo potrafi nie tylko radzić sobie z narastającymi konfliktami wewnętrznymi, ale otwiera się na dalsze podboje. Liczebność członków Ligi Morskiej i Kolonialnej, żądających kolonii zamorskich, zbliża się do miliona.

17 marca 1938 – po zastrzeleniu polskiego żołnierza przez strażników litewskich rząd polski wystosowuje wobec Litwy ultimatum w sprawie natychmiastowego nawiązania stosunków dyplomatycznych (wcześniej między Polską a Litwą trwał stan konfliktu, przede wszystkim z powodu przyłączenia do Polski Wileńszczyzny). Rząd litewski przyjmuje ultimatum 19 marca.

Z informacji w wileńskim „Słowie”

Na placu Marszałka Piłsudskiego zgromadził się kilkunastotysięczny tłum, podzielony na cały szereg organizacji, z wielką ilością sztandarów i transparentów [...]: „Ukarac zbrodniarzy litewskich!”, „Serce Polski – to Wilno”, „Marszałku Śmigły, prowadź nas na Kowno!”, „Niech żyje unia Litwy z Polską!”, „Zmusić Kowno do uregulowania stosunków polsko-litewskich”.

Warszawa, 17 marca 1938

Kraków, marzec 1938. Komunikat o ultimatum wystosowanym przez rząd polski do rządu litewskiego. Fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe

Czeski Cieszyn, październik 1938. Wieszanie tabliczki z nazwą ul. Józefa Piłsudskiego po zajęciu Zaolzia. Fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe

Karwina, październik 1938. Polscy mieszkańcy miasta podczas defilady po zajęciu Zaolzia. Fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe

Maria Dąbrowska (pisarka) w dzienniku

W ogromnym napięciu czekamy na odpowiedź na polskie ultimatum, żądające nawiązania normalnych stosunków dyplomatycznych z tym krajem. [...] Wreszcie, o pierwszej dodatek nadzwyczajny, że Litwa przyjęła polskie warunki. Ogromna ulga.

Warszawa, 19 marca 1938

Michał Römer w dzienniku

Przyjęcie przez Litwę żądań ultimatywnych polskich nie jest niczym innym, jak załamaniem całej dotychczasowej polityki narodowej litewskiej. [...] Jest w tym i obraza, i upokorzenie, i rozterka głęboka rozdroża, i przecucia oraz reminiscencja historyczna Unii Lubelskiej.

Kowno, 20 marca 1938

2 października 1938 – Czechosłowacja przyjmuje polskie warunki dotyczące oddania Zaolzia (części Śląska Cieszyńskiego znajdującej się za Olzą). Oddziały Wojska Polskiego, witane owacyjnie przez polską społeczność, zajmują zwrócone ziemie.

Z ultimatum rządu RP wobec rządu Czechosłowacji

Rząd polski widzi się zmuszony żądać w sposób najbardziej kategoryczny [...] natchmiastowego ustąpienia oddziałów wojskowych i policyjnych z terytorium [Zaolzia] [...] i oddania w sposób ostateczny wspomnianego terytorium polskim władzom wojskowym.

Praga, 30 września 1938

Z informacji w „Myśli Narodowej”

Stał się fakt radosny: [...] powiększyliśmy granice Rzeczypospolitej. [...] Zdobyliśmy się na krok wybiegający poza ideę wyłączną obrony, krok o charakterze ekspansywnym. Znaczenie więc moralne i materialne zajęcia Śląska jest duże – fakt ten nie może pozostać bez następstw w dalszym biegu naszej polityki zagranicznej.

Warszawa, 9 października 1938

Czeski Cieszyn, październik 1938. Defilada polskich wojsk po zajęciu Zaolzia. Fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe

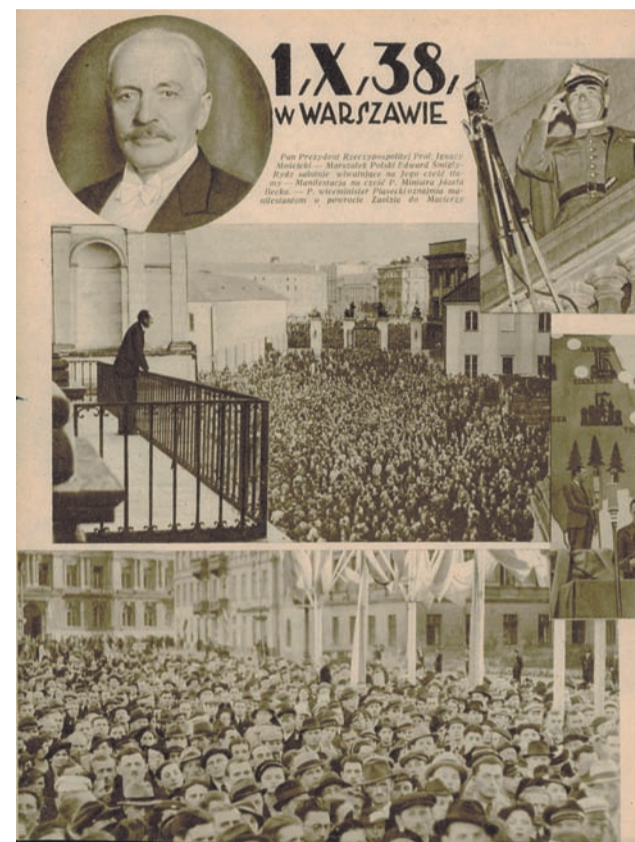
Karwina, październik 1938. Delegacje polskich organizacji społecznych na defiladzie po zajęciu Zaolzia. Fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe

Ligotka Kameralna, październik 1938. Polscy żołnierze z czeskim godłem zdjętym z urzędu pocztowego. Fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe

1918-2018

100

NIESKOŃCZENIE
NIEPODLEGŁA

Fotoreportaż poświęcony zajęciu Zaolzia w tygodniku „Antena” z 16 października 1938. Fot. Biblioteka Narodowa

Ośrodek Karta

Ośrodek KARTA uruchomił 5 stycznia 2018 program „Nieskończenie Niepodległa”, przyjmując za pomysłodawcę – jednym z najwybitniejszych polskich grafików Andrzejem Pągowskim – znak nieskończoności jako symbol trwałości Rzeczypospolitej. Celem programu jest ogólnopolska debata nad kondycją polskiej niepodległości, społeczeństwa i demokracji na przestrzeni ostatnich dziesięciu dekad. Historia okresu 1918 – 2018 opowiedziana zostanie w ścisłym kontekście niepodległości, z wyakcentowaniem momentów zasadniczych dla bytu niepodległego Rzeczypospolitej.

Po więcej informacji zapraszamy na strony www.nieskonczeniepodlegla.pl oraz www.karta.org.pl.

1918-2018

52 MOMENTY
DECYDUJĄCE O STULECIU

CO TYDZIEŃ:

PIĄTKI RZECZPOSPOLITA
PIĄTKI/SOBOTY RADIO ZET
PIĄTKI POLSAT NEWS
NIEDZIELE HISTMAG.ORG

NIESKOŃCZENIE
NIEPODLEGŁA www.nieskonczeniepodlegla.pl Karta

Materiały przygotowane w ramach prowadzonego przez Ośrodek KARTA programu „Nieskończenie Niepodległa”. Kierownik projektu: Marta Markowska, współpraca: zespół Ośrodka KARTA.

